

Tako sem očrtal slavnemu zboru delovanje društveno v preteklem letu. Sklenem z željo, da bi se ne podrli steber, na katerem sloni našega društva napredek in razvitek — medsebojno prijateljstvo in prava kolegijalnost. Spoznavajmo se, cenimo se in podpirajmo se!

(Sprejeto.)

(Dalje prib.)

III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

(Konec.)

2. Blagajnikovo poročilo.

(Poročevalec J. Dimnik.)

Slavni zbor! Danes završuje naše društvo tretje leto svojega obstanka. Ko smo pred tremi leti ustanavljali to društvo, takrat je marsikdo majal z glavo, marsikdo, ki je danes unet za društvo z vso dušo svojo, je bil pred tremi leti neveren Tomaž, in pisalo se je od strani učiteljstva celo po časopisih, češ, za tako podjetje je treba denarja in zopet denarja. In danes, gospoda moja, ko stojimo ob zaključku tretjega društvenega leta, so izginili vsi taki predsodki in lahko povdarjam, da ga ni med nami, ki ne odobrava te ideje, ampak sleharni izmed nas deluje z veseljem za konvikt, bodisi tako ali tako, jeden manj, drugi zopet bolj, kakor mu je že dana prilika ali v kakoršnih razmerah živi. Ni pa namen našega društva, da bi si zgradili konvikt ob svojih žuljih; ne, tega nihče ne zahteva, saj to tudi mogoče ni. Ako plača vsakdo izmed nas predpisani letni prispevek 2 K, storil je v popolni meri svojo dolžnost.

Slovenski učitelji smo zvesti sinovi svojega naroda, delujemo zanj ter žrtvujemo za njega otroke — za njega bodočnost vse svoje dušne in telesne sile. Zato je pa sveta dolžnost našega naroda, da nas v naših blagih namenih podpira. Našega naroda dolžnost je tudi, da nam pomore k zgradbi konvikta. Seveda sam od sebe nam pa nihče ne bo ponujal podpore, če se sami ne bomo brigali zanjo. Stopiti moramo sami med narod ter iskati med njim prijateljev in podpornikov. Vse take okoliščine je odbor našega društva uvaževal ter premišljal, kako bi se na lep in dostojen način pridobila našemu društvu gmotna podpora. V ta namen je pozivljal posamezna okrajna učiteljska društva, da prirejajo veselice na korist konviktu in pri raznih prilikah nabirajo prostovoljne darove. V ta namen je imenoval odbor tudi v raznih krajih svoje poverjenike ter jim poslal nalašč za to prirejane nabiralne pole in v ta namen je ustanovil odbor tudi krajevarsko podružnico ter dal prirediti knjižice s krajevarskimi in petkrajevarskimi znamkami. To je prizadajalo društvu primeroma precej znatne stroške. Vendar ta izdatek ni zavržen, ampak bo donašal društvu gotovo visoke obresti — ako stori vsakdo izmed nas svojo stanovsko dolžnost! Na nas je torej, dragi tovariši, da stopimo s temi knjižicami med narod in si prizadevamo, da jih čimprej razpečamo. Seveda, v ta namen pa ne sme knjižica ležati doma v zaprti miznici, ampak nositi jo je treba vedno s seboj, da ne zamudimo nobene, tudi najmanjše prilike, pri kateri bi se dal pridobiti kak vinar ali krona za naš konvikt. Krajevarska knjižica bodi sleharnemu učitelju in učiteljici nekaj „vademecum“, ki nam daje pri vsaki priliki misliti in spominjati se naših sirot.

Odboru prirejanje veselice, nabiralne pole, poverjeniki in krajevarske knjižice še niso zadostovale; šel je dalje ter sestavil za slovensko učiteljstvo v korist konvikta nekaj gospodarski program, ki je bil priobčen v „Učit. Tovarišu“. Gospoda moja, v izvrševanje tega programa v korist konvikta je pa treba še manj dela in še manj truda, kakor pa z nabiranjem. V ta namen nam je treba le stanovske zavesti in trdne organizacije. Ni še dolgo temu, kar obstoji naš gospodarski program in tudi nisem še pri vseh tvrdkah pobiral obljubljenih odstotkov; bil sem samo pri dveh tvrdkah našega programa. Dne 23. t. m. mi je izročil g. Josip Petrič tretjino dobička od šolskih zvezkov v prid konviktu ter mi naštel v roke gotovih 440 kron. Dolžnost naša je, da tega gospoda podpiramo ter na vsej črti vpeljemo njegove šolske zvezke v prid konviktu. Te besede veljajo posebno tovarišem z Dolenjskega, posebno onim iz krškega, črnomeljskega in novomeškega okraja! Isti dan sem bil tudi pri tvrdki Fr. Ksav. Souvanovi. Tu se mi je izkazalo, da je učiteljstvo kupilo tamkaj manufakturnega blaga v jednom četrtletju za 549-98 gld.; od tega iztržka mi je gdč. blagajničarica odštela 5% za konvikt, kar je znašalo 55 kron. Gospoda moja, povejte mi, ali jih je kdo kaj občutil? Ali katerega bolé te krone, ki jih je dobil konvikt? Teh 495 kron nam je prinesla naša stanovska organizacija na gospodarskem polju in ta organizacija, če se je bomo vestno in resno poprijeli, nam bo donašala na leto lahko par tisočakov. Torej, tovariši in tovarišice, le „svoji k svojim“! Povdarjati pa moram, da se je treba, izvzemši pri gosp. Petriču in pri g. Milicu, pri vseh drugih naših trgovcih javiti ter zahtevati, da se iztržek zabilježi v posebno knjigo za konvikt. Omenim to zaradi tega še jedenkrat, ker mi je gdč. blagajničarica pri g. Souvanu pravila, da mnogi tega ne storé. Toliko torej na to stran.

Zdaj pa preidem k svoji pravi nalogi, k blagajnikovemu poročilu.

Vseh dohodkov je bilo letos 2144-52 K, stroškov pa 423-38 K, dočim smo imeli stroškov lani in predlanskem okroglih 100 K. Da so letos stroški narastli, sem povedal že zgoraj. Prouzročile so namreč te stroške nabiralne pole, krajevarske knjižice in precejšnjo svoto je vzela tudi poština za razpošiljevanje nabiralnih pol in krajevarskih knjižic. Kakor sem pa že povdarjal zgoraj, se bodo ti stroški gotovo bogato obrestovali ter nesli društvu veliko koristi.

V vseh treh letih smo imeli dohodkov 6045-56 K. V tem je všteta tudi delnica I. „Narodnega doma“ v Novem mestu v vrednosti 100 K, katero je društvu podaril g. E. Gangl. 2000 K je naloženih v mestni hranilnici na knjižici št. 8791 in 3300 K pa na knjižici št. 16999. Ostanek je pa še naložen v blagajnici. Ker so bili računi sklenjeni že 20. grudnia, zato v skupni vsoti ni še všteti 495 K, ki sem jih prejel pri gg. Petriču in Souvanu. S tem in še z nekim drugim prispevkom 7-20 K znašajo torej danes vsi dohodki 6546-76 K. V tej svoti pa niso vštete še obresti, ki znašajo tudi nad 200 K.

Znabiti utegne tudi koga zanimati, za koliko smo napredovali v posameznih letih. V I. društvenem letu smo imeli dohodkov 1800-30 K; v tej vsoti je pa všteti tudi 452-26 K, katere smo nabrali za časa osnovanja društva. V II. letu smo zbrali 2099-74 K in v III. društvenem letu pa 2646-72 K. V drugem letu smo nabrali več kakor v prvem letu 299-44 K in v 3. letu smo pa na-

brali več kakor v 2. letu 546:98 K ali za 846:42 K več kakor v prvem letu.

Iz teh številke je razvidno, da društvo vidno napreduje. Kot „liberalec“ sem zapisal na čelo društvene blagajniške knjige kot društveno geslo A. M. Slomška besede: „Brez božje pomoči je vse naše prizadevanje brezuspešno“. Številke, ki nam izkazujejo viden napredek v našem društvu, nam pričajo, da počiva blagoslov božji nad njim. Dal Bog, da bi rosil blagoslov božji na društvo tudi v bodoče!

(Sprejeto.)

3. Volitev odbora.

Izvoljen je bil jednoglasno zopet stari odbor in sicer gg.: Andrej Žumer, predsednik; Frančišek Gabršek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Frančišek Črnagoj, Engelbert Gangl, Jakob Furlan in Janko Likar, odborniki.

Pregledovalcem računov so bili izbrani gg.: Anton Javoršek, Maks Josin in Ivan Krulec.

Književnost in umetnost.

Kaiser Franz Josef I. Von Joh. Emmer. V zalogi C. Daberkowi na Dunaju. Tega patrijotiskega dela je izšlo 8 snopičev, v katerih se opisuje družinsko življenje v cesarski hiši, starši Nj. Veličanstva, nepozabni nadvojvoda Frančišek Karol in mlada leta cesarjeva. Cena posameznim snopičem je 30 kr. Zelo pripravna knjiga za šole in okr. učit. knjižnice.

II. koncert „Glasbene Matice“ dne 12. prosinca se je izvršil ob jako lepi in obilni udeležbi občinstva zopet na čast našemu glasbenemu zavodu in v ponos slovenskemu narodu. Proizvajale so se tri klasiške in težke skladbe in sicer: I. Ludwig van Beethoven: Simfonija „Eroica“ za veliki orkester. II. Camille Saint-Saëns: Koncert za cello z orkerstrom. III. Karel Bendl: Sveti večer, narodna povest v dveh delih za soli, osmeroglasen mešan zbor in veliki orkester. Ne bomo koncerta podrobno ocenjevali, omenimo samo, da so se vse tri točke izvajale prav mojstrski v veliko zadovoljnost občinstva, v čast solistom in zboru ter v ponos koncertnemu vodji g. Jos. Čerinu, ki je kot tak pokazal zopet svojo veliko nadarjenost in spretnost. Kakor g. M. Hubad, tako je tudi g. Čerin velik glasbeni umetnik, in dolžnost našega naroda bodi, da svoje umetnike podpira in jih prihrani v domovini. To bi zdatno povzdignilo ugled in veljavo našega naroda, če bi pri velikih koncertih, operah itd. nastopali zgolj domači umetniki, kakor delajo naši vrli severni bratje Čehi. Ti naj bodo naš vzor!

„Slovanski Svet“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto 5 gld.; za učitelje in učiteljice za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Naroča se na Dunaju, IX., Eisengasse 13.

Naznanilo. Na razpolago imamo štiri hrvaške, več čeških, dva srbska in en poljski šolski list. Kdor razume te jezike, mu lahko postrežemo s temi listi — seveda s pogojem, da nam nabira iz teh listov primerne novice za „Vestnik“ v našem listu.

„Savinjski glasovi“ se glasi zbirka mičnih pesmi, katere je uglašbil g. Karol Brvar, mestni orglar v Celju. Zvezek, ki stane 60 kr., obsega tri moške in tri mešane zборе. — Ob enem tukaj priporočamo orglavcem dovršeno in mojstersko „Fantazijo“ z vpleteno zahvalno pesmijo za orgle od Ign. Hladnika v Novem mestu. Stane 80 kr.

„Slovenska Matica“. Ta naš prvi slovstveni zavod leto za letom vidno napreduje. Letos dobe društveniki

po sedem krasnih knjig in sicer: 1. Letopis za leto 1897.; uredil prof. A. Bartel. 2. dr. K. Glaser: Zgodovina slovenskega slovstva. III. del. 2. zvezek. 3. dr. K. Strekelj: Slovenske narodne pesmi. III. snopič. 4. S. Rutar: Trst in Istra. II. del. 5. Zabavne knjižnice X. zvezek: Trojka-Povest. Spisal dr. Fr. D. G. J. Šubic: Električna. I. del. 7. Ant. Knezove knjižnice IV. zvezek.

Knjige prejmo le oni društveniki, ki so udnino za l. 1897. poravnali. Ob priliki bomo priobčili natančno oceno posameznih knjig.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Shod deželnega poslanca g. dr. H. Tume v Ajdovščini. Spomenica goriškega učiteljstva. Interpelacija zaradi tolminskih učiteljskih razmer.) Naš deželni poslanec in odbornik je sklical dne 9. prosinca shod v Ajdovščini. Pojasnil nam je v daljšem govoru razmere v deželnem zboru in odboru, o vipavski železnici i. t. d. Na shodu je bilo prisotnih tudi več učiteljev, ki so izročili g. poslancu spomenico, katere glavne misli so te-le:

„Dne 2. grudna t. l. bode slavil Nj. V. naš presvetli cesar petdesetletnico Svojega vladanja; za dve leti pa se bode slavila štiristoletnica, odkar je prišla vsled dedinskih pogodb naša dežela pod Habsburžane. Prav bi bilo, da bi se omenjeni slavnosti vršili s splošno koristnimi ustanovami, od katerih bi dohajal dobiček vsemu prebivalstvu. Pogoj vsakemu napredu pri poljedelstvu, obrtništvu in trgovstvu je dobra šolska izomika v mladih letih. Brez te podjarmijo ptujci naše poljedelstvo, trgovstvo in obrtništvo ter postanejo naši gospodarji, a naši prvotni deželani njih hlapeci. — Pred vsem potrebujemo dobro urejenih ljudskih šol, če noče naša dežela ostati zadnja med zadnjimi. Naše šolske oblasti se sicer trudijo, da bi povzdignile ljudsko šolstvo na Goriškem na vedno višjo in višjo stopinjo. Vpeljale so med učiteljstvom skoraj vojaško disciplino, a one nimajo postavodajalne oblasti, ampak obstoječe postave samo izvršujejo. One niso krive, da nastaja vedno večje pomanjkanje učiteljev in učiteljic ter da bode treba več šol zapreti, če pojde to tako dalje. Naše učiteljstvo zapušča deželo, in mnogi iščejo službe drugod, kjer se delovanje učiteljstva dostojnejše plačuje. — Izgleda k temu ni treba daleč iskati. Učiteljica iz Ajdovščine, gdëna Vuga, odide za podučiteljico v Selo na Štajerskem, kjer sicer dobi za jedno stopinjo nižje mesto ali nižji naslov, dobi pa 190 gld. več letne plače nego je ima tukaj kot definitivna učiteljica. Pri nas učitelji ne morejo dostojno izhajati brez postranskih zaslužkov, naj žive še tako varčno in skromno. Č. kr. finančni stražniki, orožniki, sodni slugi in mnogi drugi z manj študijami so gledé plač na boljsem nego učiteljstvo na Goriškem sploh. Sodni kancelisti z manjšimi študijami dobivajo v starosti od 25—30 let take plače, do kakoršnih učitelji na Goriškem sploh nikoli po sedanji postavi ne pridejo. S tem pa nočemo trditi, da imajo omenjeni predobro plače ali večje nego jim pristojne, ampak samo to, kako revno je plačano učiteljstvo na Goriškem.

Nasledek takih gmotnih razmer je, da podučuje marsikje v naših ljudskih šolah jeden učitelj, kjer bi morala biti vsaj dva, in dva, kjer bi morali biti trije, in da se učiteljsko osebje neprestano seli. — Na tak način mora ostati velika množica našega ljudstva na nižji stopinji znanja in blagostanja, nego ono drugih dežel in narodov, naj se šolske oblasti in revno plačano učiteljstvo še toliko trudijo.“

G. dr. Tuma je dobrohotno sprejel omenjeno spomenico in podal pojasnilo, zakaj se do sedaj šolske in učiteljske razmere niso izboljšale, kakor bi bilo prav in pravično. Sedaj nosijo ljudsko šolski davek samo posestniki in kmetje; obrtniki, trgovci in kapitalisti ga ne plačujejo. Šolski davek bi se moral enakomerno razdeliti. Pojasnil je tudi šolske razmere slovenskega in furlanskega dela naše dežele.